

Homoki akácosságunk felújításáról

TÓTH IMRE

Akácosságunk jelentős része olyan termőhelyen áll, amelyet megfelelően csak akáccal lehet hasznosítani. Ezeket kitermelés után ugyancsak akáccal célszerű felújítani. A felújítás módjait dr. Keresztesi Béla szerkesztésében *Az akác termesztése* címmel múlt évben megjelent könyv részletesen taglalja. A közelmúltban pedig Vas Zoltán ismertette „Az Erdő” 1965 decemberi számában az *Akácállományok kitermelési értéke és értéknövedéke* című tanulmányában a mag- és sarjeredetű állományokra az állományok kitermelési értékét.

A szálerdők és sarjerdők értékét itt egybevetve megállapíthatjuk, hogy mindössze 10⁰/₀ értékkülönbséget mutatkozik az ültetett szálerdők javára. Abszolút mértékben ez csak 5000 Ft körüli összeg. Ha az akácosság tényleges értékében oly jelentős árfolyam és tűzifa piaci árat számítjuk a hivatalos átlaggal szemben, még akkor sem tesz ki a különbség többet 7—8000 Ft-nál. Fekete Zoltán tanította, hogy az ismételt sarjaztatással az akácosság átlagosan egy termőhelyi osztályt romlanak. Ez a különbség összegét 11—13 000 Ft-ra emeli. A mesterséges újraerdősítés összege azonban még ennél is nagyobb, azaz nem térül meg az újraerdősítési költség alapösszege sem. Más a helyzet, ha a termőhely alkalmas arra, hogy a felújítás kapcsán nyáras fafajcserét végezzünk. Ekkor a 16—17 000 Ft felújítási befektetés a reálisnak tartott 2,5⁰/₀-os kamatos kamattal 34—36 000 Ft-ra nő ugyan a kb. 30 év múlva feltételezett kitermelés idejére, de a nyárállomány kitermelési értékének többlete bőven fedezi a befektetést. E két szélső érték között az elegyetlen akácossá, illetve nyárasra történő felújítás között áll a nyáralegyes akácosság értéke. Ebből látható, hogy az akác sarjerdőnek akác szálerdővé átalakítása nem gazdaságos, a nyárasra átalakítás azonban — ha a termőhely azt megengedi — gazdaságos. A nyárral elegyes akácosság esetében az akácra jutó költséghányad részben megtérül.

A Dunaártéri Erdőgazdaságban sok az olyan akácosság, amelynek talaja változatos, elegyetlen nyárállománynak még nem alkalmas, sőt ritka hálózatos nyárültetvénynek sem, mert a talajvíz 5—6 méternél is mélyebben van, tehát mélyfúrásos nyárasítással sem lehet a vizet elérni és kihasználni. Az ilyen 4—5 vízgazdálkodási fokú akácosság felújítását néhány év óta a következő módszerrel véghezvük: A tuskóirtásos kitermelést követően március—áprilisban újítjuk fel e területeket. Sz—100 traktorral vont rigolekével 10 méterenként pásztás rigolozást végzünk. Először két ekevetetést szánt a gép, mégpedig rendszerint az erdősítő munkások munkaidején kívül eső idő alatt. Ezután teszi a csemetehordó munkás a barázdába, két méter tőtávolságra, az óriásnyár válogatott csemetét. Horváth László bugaci erdőmérnök eke utáni ültetési módszerét a pásztás felújítás igényeinek megfelelő módosításokkal alkalmazzuk itt.) A következő munkás a barázdás falának aljából rövidnyelű nagykapával egy kapavágással kis üreget nyit a gyökérszem jobb elhelyezésére. Az üregbe igazított válogatott csemete gyökerét a kapavágásnyi homokkal betakarja. Ezután a rigolozó eke segítségével a traktor takarja be a csemetét. Ha az idő sürget — ahogy az már lenni szokott —, először csak egy menetel takar a gép, majd az összes erdősítés végeztével, vagy éjszakai műszakban további két—négy vettetéssel befejezi a munkát. Ha az ápolást géppel akarjuk végezni, akkor a csemetét öt vettetéssel kell takarni, míg kézi vagy fogatos munkához három is elég. Takarás után a válogatott csemetéket taposással igazítjuk, hajlítjuk függőleges helyzetbe.

Ha a fakitermelés vagy a szállítás kissé megkésik és az erdősítés a következő évre marad, akkor vagy vissza kell vágni a sarjakat, vagy hasonlóan őszi ültetést

végzünk nyársuháanggal. Suháanggal azonban csak úgy tudunk eke után erdősíteni, ha a barázda rézsűjébe ásóval üreget nyitunk a suhágnak. Ez is sokkal gyorsabb, mint ha utólag ültetnénk a rigolózott sávba. A jó, 5—6 vízgazdálkodási fokú erdőrészeket és a vágásterületek legjobb foltjait közbenső rakodókul is használjuk. Ezekről az anyagot csak később szállítjuk le. Csak a tavaszi erdősítés után, vagy a nyár folyamán rigolózzuk meg és teljes erdősítéssel újítjuk fel ezeket — esetleg mezőgazdasági előhasználat után — a következő idényben nyárássá, vagy nyárelegyes akácossá. Ugyancsak nyári munka lehet az 1—3 vízgazdálkodási fokú, fenyővel felújítandó területek rigolozása.

Pásztás felújítás válogatott óny csemetével (egy nyaras)

Az eke utáni ültetés eleve biztosíték arra, hogy a nyár válogatott csemete vagy suháng gyökere lekerül a barázda aljáig, a lehúzódó csapadékvíz megtorpanása mélységébe. E gyökeres dugvánnyal nagyobb méretű anyag alkalmazása egyrészt azért fontos a pásztás felújítású középerdőkhöz, mert az erőteljes anyag versenyképes a kezdetben gyors növekedésű sarjakkal, másrészt csökkenti az őz károsítását. A válogatott csemete első évben hozott csúcsajtása a mélyültetés okozta magasságvesztés ellenére is rendszerint elég magas ahhoz, hogy az őz azt ne csípje le, s így károsítása az oldalágak lerágására szorul. A pásztás rigolozás célja is többrétű. Biztosítja, hogy az ültetett anyag gyökérzetét gyorsan kifejlesztthesse. Csökkenti a sarjak gyökérkonkurrenciáját, amellet a barázdafal mentén sűrű, soros sarjadzást okoz. Az akácvágásba rigolózott sávban a nyár kezdeti jó növekedéssel hálálja meg az akáctól kapott nitrogént is. De reményt nyújt arra is, hogy az akác közé vitt ritka nyárelegy később is újabb nitrogénellátásban részesüljön a versenytől kieső akác szomszédai örökségéből.

Újabbban a nyárcsemeték közé két-két erős akác magcsemetét is ültetünk eke után, hogy az akácsarj elvénülését megelőzzük. Lemaradásuk miatt azonban kétséges a remélt eredmény.

A pásztás vágásfelújítás a bővített újratermelést a többet, jobbat, olcsóbban fogalmak mindegyikére biztosítja, de főképpen az „olcsóbban” célt szolgálja. Előnye még az, hogy a vágásfelújítási hátralékok felszámolására is ésszerű lehetősé-

get biztosít, mert nemcsak a talajelőkészítést és ültetést, de az ápolást is erősen redukálja. A pászták ápolása lehet fogatos vagy UE—28 traktoros tárcsázás, de lehet köztes ápolással két sor kukoricát is termelni a jobb talajfoltokat szelő pásztákban.

A pásztás felújítás alkalmazása véleményem szerint még az olyan akácokban is célszerű lehet, ahol a talajvíz közelsége ugyan nyár állománycserét indokolhat, de a talaj tápanyagtartalma a nyáras megneveléséhez nem ad garanciát, viszont arra sincs mód, hogy az akác utáni kezdeti nitrogénbőséget mesterségesen, pl. ültetvényes termesztési módszerrel, fenntartsuk. Az ilyen elérhető talajvízű termőhelyeken azonban feltétlenül megéri a nyárat olyan módszerrel és anyaggal bevinni a rigolózott pásztába — mélyfúrással, mélyültetéssel —, hogy az a talajvizet azonnal hasznosíthassa.

Sokat jelentene, ha e felújítási módszert óriásnyár helyett gyökérsarj képzésére hajlamos, de famínőség és növedék dolgában nem rosszabb leuce-nyár fajtával végezhetnénk. Az sem volna megvetendő, ha e módszerrel szelektált árbocakác fajtát is vihetnénk a területre. E téren is próbálkoztunk előre lépni, szerény eredménnyel. Egy homoki eredetű félszáraz termőhelyről való rezgőszürkenyár gyökérsarjról telepített anyatelep töveit június elején felkupacoltuk. Az így gyökeresedésre előkészített vesszőket rigolózó eke után a pásztákba bevittük és 5 cm-es csapra vissza vágtuk, így a dugványok fele megeredt. Ez talán a szelektált akác-klónokkal is megvalósítható.

De legyünk őszinték a fehér-, szürke- és rezgőnyáras szárazságtűrésének kérdésében is. Általános tapasztalat, hogy ezek legtöbbje igényesebb az óriásnyárnál, vagy — *Kopecky Ferenc* megállapítása szerint — a még szárazságtűrőbb O. P. 79 jelű Schreiner klónnál. Ez a mageredetű populáció lényegéből fakad és természetes is. Mégis ragaszkodunk régi elméleteinkhez.

Jó volna, ha újra foglalkozna kutatásunk, elsősorban a sok új fehérszáras fiatalos feltárása útján a valóban legigénytelenebb, de jó alakú és növekedésű, egészséges szövetű, fehér fajú szürkenyár egyedek megkeresésével, és új leuce-

Két nyáras pásztás felújítás 3 éves sarjban óNy suhánkkal. Jól látható a barázdafajl sűrű felsarjadzása

hibridek előállításával, összehasonlító vizsgálatával és ezek gyökérsarjról vagy más olcsó módszerű vegetatív szaporításával, azaz megbízható leuce-fajták termesztésével. Ennek jelentősége az olcsó faanyagtermesztés szempontjából mindaddig megmarad, míg erdő jellegű nyárasok termesztésével is foglalkozunk akár a buckás homokon, akár a hullámtér gyengébb termőhelyein, különösen, ha a gazdasági érdekeket távlatban is tekintetbe kívánjuk venni.

Томх И. О ВОЗОБНОВЛЕНИИ НАСАЖДЕНИЙ АКАЦИИ БЕЛОЙ, ПРОИЗРАСТАЮЩИХ НА ПЕСКАХ

Реконструкция акациевых насаждений порослевого происхождения в высокоствольном насаждении нерентабельно. Это возможно только на тех участках, где местопроизрастание пригодно и для тополей, не чистых, а смешанных. Автор в таких случаях предлагает делать 10-метровые полосы, в них садить семена тополя гигантского и акации белой, благодаря чему формируется средний лес. В настоящее время это так называемые насаждения акасо-тополевые, они наилучшим образом используют такие местопроизрастания.

Tóth I.: ÜBER DIE ERNEUERUNG DER ROBINIENBESTÄNDE AUF SANDBÜDEN.

Die Überführung der Robinienniederwälder in Hochwälder ist nicht wirtschaftlich. Die Umwandlung in Hochwald ist nur dort vertretbar, wo der Standort auch für den Pappelanbau geeignet ist, jedoch die Begründung von Pappelreinbeständen noch nicht ermöglicht. Das vom Verfasser entwickelte Verfahren besteht in der Anlage von Pflugstreifen mittels eines Rigolpflugs in einem Abstand von 10 m. In diese Streifen werden Robustapappel- und Robinienpflanzen gesetzt, wodurch ein Mischbestand entsteht. Dies ist heute der beste Weg zur Nutzbarmachung der Grenzstandorte der Robinie und Pappel.

A Mátrai Erdőgazdaság erdőfelújítási mérőszámai

REMÉNYFYNÉ ZSIGMOND KATALIN

Az erdőművelési feladatok megoldásában többnyire nem könnyű a leghelyesebb módszer megválasztása. A biológiai jellegből fakad, hogy a részproblémák több oldalról is megközelíthetők, s a különböző megoldások más-más nézőpontból szemlélve esetleg ugyanolyan jó eredményt ígérhetnek. Ebből ered az erdőművelési munkának még sokszor tapasztalható lebecsülése. „Az erdőművelésben mindent meg lehet magyarázni” — mondják. Valóban, itt nem lehet a jót a rossztól olyan élesen elválasztani, mint másutt. De a szakember számára talán a legszebb feladat a lehetséges, sok megoldás közül a legjobb kiválasztása. Az a tény, hogy a választás helyességéről esetleg csak évtizedek múltán győződhetünk meg, csak nehezíti a döntést és növeli a felelősséget.

Döntéseinket megkönnyíti, ha gazdálkodásunk elérni kívánt szintjét — lehetőség szerint számszerűen — előre meghatározzuk, s a részproblémák megoldásában a számításba vehető lehetőségek közül azt választjuk, amelyik legjobban elősegíti a kitűzött cél megvalósítását.

A 25/1960. sz. OEF utasítás az erdőfelújítási ágazat elszámolási rendjét közgazdasági alapokra helyezte. A végzett munka eredményességét pénzügyileg mérhetővé tette. Ezenkívül bevezetett olyan alapvető mutatókat, amelyek alapján világos képet kapunk az ágazat gazdálkodásának színvonaláról. Ilyen mutatók: az erdősítési kötelezettség alá vont terület, annak évi szaporodása, a fennálló kötelezettség, a befejezett erdősítés mennyisége, az átfutási idő.

Amíg az egyes erdőrészlet esetében valóban lehet vitatkozni az alkalmazott eljárás helyességén, addig az erdőgazdaság egészére vonatkozó nagy számok már kérlelhetetlenül elárulják az ágazatban folyó gazdálkodás jó vagy rossz voltát. A Mátrai Áll. Erdőgazdaságra vonatkozóan ezeket a számokat az 1. és 2. táblázat mutatja.